

Europos socialinių partnerių organizacijų reprezentatyvumas. Sporto ir aktyvaus laisvalaikio sektorius

Santrauka

Įvadas

Šiuo tyrimu siekiama pateikti reikiamą informaciją, kad būtų paskatintas socialinis dialogas sporto ir aktyvaus laisvalaikio sektoriuje. Europos darbo santykių informacinės tarnybos (angl. EIRO) reprezentatyvumo tyrimais, atliktais Europos Komisijos prašymu, siekiama nustatyti reprezentatyvias socialinių partnerių asociacijas, su kuriomis reikia konsultuotis pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) nuostatas. Tad šiame tyrime nustatomos atitinkamos nacionalinės sporto ir aktyvaus laisvalaikio sektoriaus socialinių partnerių organizacijos, taikant principą „iš viršaus į apačią“ (išvardijant Europos masto susivienijimų narius) ir principą „iš apačios į viršų“ (per EIRO nacionalinius korespondentus).

Europos socialinio dialogo veiksmingumas priklauso nuo to, kiek reprezentatyvūs atitinkami sektoriaus nacionaliniai subjektai, nes Europos socialiniame dialoge gali dalyvauti tik pakankamai reprezentatyvios asociacijos.

Nacionalinė asociacija yra vertinama kaip tinkama su sektoriumi susijusių interesų asociacija, jei ji atitinka tokius kriterijus:

- asociacijos sritis yra susijusi su sektoriumi;
- asociacija reguliariai dalyvauja sektoriaus kolektyvinėse derybose ir (arba) yra susijusi su kokia nors tinkama Europos lygmens interesų asociacija.

Europos asociacija yra vertinama kaip tinkama su sektoriumi susijusių interesų asociacija, jei ji yra Komisijos sudarytame interesų organizacijų, su kuriomis reikia konsultuotis kaip su sektoriaus atstovėmis pagal SESV 154 straipsnį, sąrašė ir (arba) jei ji dalyvauja su sektoriumi susijusiame Europos socialiniame dialoge ir (arba) išreiškė pageidavimą konsultuotis pagal 154 straipsnį.

Sektoriaus apibrėžimas

Šiame tyrime sporto ir aktyvaus laisvalaikio sektorius apibrėžiamas pagal statistinį Europos bendrijos ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (angl. NACE) (2 red.), kad tyrimo rezultatus būtų galima palyginti tarpvalstybiniu lygmeniu. Kalbant konkrečiau, šiam sektoriui taikomas NACE kodas R 93.1 (sportinė veikla), o kodas R 93.2 (kita pramogų ir poilsio organizavimo veikla) jam nepriskiriamas.

Ekonominės aplinkybės

Europos sporto ir aktyvaus laisvalaikio sektorius apima tris pagrindinius segmentus: pelno nesiekiančio sporto, profesionalaus sporto ir aktyvaus laisvalaikio. Nepaisant to, kad trūksta patikimų duomenų, nėra abejonės, kad sportas ir aktyvus laisvalaikis – tai sritis, kuri dėl sportinės veiklos diversifikacijos, laisvalaikio sektoriaus plėtros ir sporto globalizacijos, profesionalėjimo ir komercializacijos jau daugelį metų vystosi dinamiškai ir sparčiai.

Tačiau sektoriaus darbdavių ir darbuotojų asociacijoms būdingas didelis susiskaidymas nacionaliniu ir Europos lygmeniu. Taip yra dėl to, kad skirtinga veikla paprastai yra pagrįsta labai nevienoda organizacine struktūra. Be to, sektoriaus nacionalinės socialinių partnerių organizacijos (ten, kur jos veikia) nėra linkusios burtis, nes sporto judėjimas yra pagrįstas ne pelno organizacijomis ir savanoriška veikla. Tačiau dėl sporto profesionalėjimo išaugo poreikis formalizuoti darbo santykių struktūras.

Užimtumo ypatybės

Vertinant pagal užimtumą sektorius nėra labai didelis – jo dalis bendroje užimtumo struktūroje yra mažesnė nei 1 proc. visose šalyse, išskyrus Airiją, Jungtinę Karalystę ir Maltą. Jungtinė Karalystė išsiskiria tuo, kad šiame sektoriuje atlygintinai dirba daugiau kaip 400 000 darbuotojų. Eurostato duomenimis (2011 m. antrasis ketvirtis), ES sporto ir aktyvaus laisvalaikio sektoriuje dirbo apie 1,44 milijono žmonių.

Pastarojo meto pokyčiai

Kitaip nei daugelyje kitų sektorių, ekonomikos krizės poveikis sektoriaus darbo rinkai buvo nedidelis. Tačiau kai kuriose šalyse (Austrijoje, Bulgarijoje, Graikijoje, Liuksemburge, Nyderlanduose, Prancūzijoje, Slovėnijoje ir Švedijoje) sumažėjo privačiojo sektoriaus parama profesionaliam sportui, o kitose šalyse (Airijoje ir Vengrijoje) smarkiai sumažėjo valstybinis sporto finansavimas.

Atstovavimo interesams nacionalinis lygmuo

Profesinės sąjungos

Atsižvelgiant į sudėtingą ir įvairią sporto pasaulio organizacinę struktūrą nacionaliniu lygmeniu, ne visi su sektoriumi susijusių Europos lygmens organizacijų, atstovaujančių darbuotojams, veikloje dalyvaujantys subjektai iš valstybių narių yra tikros profesinių sąjungų organizacijos. Tiesą sakant, kai kurie iš jų yra mišrios organizacijos, kurios dažnai sergsti sporto taisykles, o ne veikia kaip darbo santykių subjektai.

Visose 27 tyrimo šalyse, išskyrus keturias (Čekiją, Estiją, Latviją ir Slovakiją), nustatyta bent po vieną su sektoriumi susijusią profesinę sąjungą. Tokių sąjungų dydis Europoje labai nevienodas – nuo daugiau kaip dviejų milijonų (ver.đi Vokietijoje, nors ne visi jos nariai dirba šiame sektoriuje) iki vos 60 narių (SPS Lietuvoje). Iš viso nustatyta 91 su sektoriumi susijusi sąjunga, atitinkanti įtraukimo į reprezentatyvumo tyrimą kriterijus.

Apie 35 proc. sąjungų atstovauja 70 proc. ar daugiau aktyvių atitinkamos srities darbuotojų; apie 12 proc. sąjungų atstovauja 15 proc. darbuotojų, o apie 28 proc. sąjungų atstovauja nuo 15 iki 50 proc. potencialiai aktyvių narių. Remiantis šiais rezultatais, bendras su sektoriumi susijusių profesinių sąjungų atstovavimo tos srities darbuotojams lygis yra palyginti aukštas.

Darbdavių organizacijos

Iš viso nustatytos 83 su sektoriumi susijusios darbdavių organizacijos 20 šalių. Čekijoje, Estijoje, Kipre, Lietuvoje, Liuksemburge, Maltoje ir Slovakijoje nenustatyta nė vienos su sektoriumi susijusios darbdavių organizacijos, kuri atitiktų bent vieną iš dviejų įtraukimo į tyrimą kriterijų. Penkiose šalyse veikia tik po vieną organizaciją, tai reiškia, kad darbdavių (kaip ir sąjungų) atveju vyrauja daugiašalės asociacijų sistemos. 12 šalių bent viena organizacija nedalyvauja kolektyvinėse derybose –jos socialinių partnerių organizacijoms priskiriamos tik dėl to, kad dalyvauja vienos ar daugiau su sektoriumi susijusių Europos lygmens darbdavių organizacijų, įtrauktų į šį tyrimą, veikloje.

Kolektyvinės derybos

Atsižvelgiant į sudėtingą sektoriaus organizacinę struktūrą ir į tai, kad daugelyje šalių nėra stiprių įsitvirtinusių sektoriaus socialinių partnerių, darbo santykiai valstybėse narėse yra palyginti menkai išplėtoti. Penkiose iš 20 šalių, iš kurių turima duomenų (Belgijoje, Ispanijoje, Italijoje, Prancūzijoje ir Rumunijoje) su sektoriumi susijusių kolektyvinių derybų aprėptis yra didesnė nei 90 proc., tik dviejose šalyse (Suomijoje ir Švedijoje) ji yra vidutinė, o likusiose šalyse – maža arba labai maža.

Atstovavimo interesams europinis lygmuo

Darbuotojams atstovaujančios UNI-Europa Sport, EU Athletes ir FIFPro ir darbdaviams atstovaujančios EASE, EHFA, EC-OE, EPFL ir ECA yra sporto ir aktyvaus laisvalaikio sektoriaus organizacijos, Europos Komisijos įvardytos kaip socialinių partnerių organizacijos, su kuriomis reikia konsultuotis pagal SESV 154 straipsnį

Apie 40 proc. įtrauktų profesinių sąjungų tiesiogiai dalyvauja UNI-Europa Sport veikloje. EU Athletes ir FIFPro atitinkamai turi 21 ir 20 tiesioginių narių; apskritai jos susijusios su didžiosiomis valstybėmis narėmis, nes minėtų organizacijų veikloje dalyvauja sąjungos iš tų šalių. Didžiausia išimtis šiuo atžvilgiu yra Vokietija, kuri neturi jokių sąsajų su FIFPro. Tačiau kitos Europos organizacijos (ne UNI-Europa Sport, EU Athletes ir FIFPro) atstovauja palyginti didelei daliai su sektoriumi susijusių profesinių sąjungų ir šalių.

Dauguma darbdavių asociacijų dalyvauja EASE, EHFA, EC-OE, EPFL ir ECA veikloje. Dar viena tris šalis apimanti Europos asociacija UEFA dalyvauja profesionalaus futbolo sektoriaus socialinio dialogo komiteto veikloje. Tačiau kadangi ji nemano esanti darbdavių atstovė ar darbo santykių dalyvė, ji nelaikoma reprezentatyvia su sektoriumi susijusia Europos organizacija.

Išvados

Tyrime daroma išvada, kad UNI-Europa Sport, EU Athletes ir FIFPro yra svarbiausios sporto ir aktyvaus laisvalaikio sektoriaus darbuotojams atstovaujančios organizacijos, o EASE, EHFA, EC-OE, EPFL ir ECA – šio sektoriaus darbdaviams atstovaujančios organizacijos.

Papildoma informacija

Ataskaita *Representativeness of the European social partner organisations: Sport and active leisure industry* („Europos socialinių partnerių organizacijų reprezentatyvumas. Sporto ir aktyvaus laisvalaikio sektorius“) skelbiama adresu <http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/tn1105058s/index.htm>.

Daugiau informacijos gali suteikti informacijos pareigūnė Camilla Galli da Bino e. paštu gdb@eurofound.europa.eu.